

2. Петасюк О. Штучний інтелект: контекст та осмислення. Молодий вчений. 2024. № 4 (128). С. 26–32. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-4-128-9> (дата звернення: 08.06.2026).

Колеснік Андрій Вадимович

студент I курсу спеціальності D8 Право

факультету права, публічного управління і менеджменту

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла

Коцюбинського

Науковий керівник: доктор філософії, старший викладач кафедри фундаментальних і приватно-правових дисциплін Тимошенко Є. А.

ПОВЕДІНКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Глобальна цифровізація докорінно трансформувала підходи до дослідження людської поведінки. У сучасному цифровому суспільстві щоденно створюються величезні обсяги даних, які дозволяють не лише аналізувати та передбачати дії індивідів, але й у реальному часі коригувати їхню поведінку. Використання алгоритмів штучного інтелекту та технологій великих даних відкриває нові горизонти в економіці та державному управлінні, однак водночас породжує значні виклики у сфері захисту фундаментальних прав людини.

Серцевиною будь-якого сучасного дослідження поведінки є збір інформації про активність користувачів в онлайн-просторі. До цієї інформації належать запити у пошукових системах, геолокаційні дані, активність у соціальних мережах і фінансові транзакції. Правові аспекти збору й використання таких даних залишаються об'єктом гострих дискусій. Згідно зі статтею 32 Конституції України, втручання у приватне та сімейне життя особи заборонено, окрім випадків, передбачених Конституцією[1]. Утім, у цифрову епоху межа між приватним життям і публічною поведінкою стає дедалі розмитішою.

Ключовим законодавчим документом у цій сфері в Україні є Закон «Про захист персональних даних». Згідно з ним, обробка даних має бути прозорою й відбуватися виключно за умови надання добровільної згоди суб'єктом даних[2]. Однак на практиці це залишається викликом: великі технологічні платформи часто застосовують складні та заплутані користувацькі угоди. У результаті користувачі нерідко погоджуються на обробку своїх даних, не до кінця усвідомлюючи масштаби або цілі подальшого використання їхньої цифрової активності для поведінкових досліджень.

Додатковий ризик криється у застосуванні результатів таких досліджень для створення так званої «архітектури вибору». Мова йде про непомітний вплив на рішення користувачів за допомогою персоналізованої реклами, алгоритмічних рекомендацій чи таргетованого контенту. У комерційній сфері це здебільшого сприймається як маркетинговий інструмент, тоді як у політичній площині подібні технології можуть стати засобом маніпуляції громадською думкою. Це суперечить принципу автономії волі особистості, що є фундаментально важливим для демократичного суспільства та правової системи.

Щоб мінімізувати ці ризики, держава мусить оперативно адаптувати законодавство до нових технологічних викликів. Необхідно встановити жорсткіший нагляд за використанням алгоритмів для профілювання та чітко визначити рамки використання поведінкових даних корпоративними структурами. Водночас потрібно підвищувати рівень цифрової та правової грамотності населення, аби кожен міг свідомо оперувати своїми даними в цифровому просторі.

Таким чином, дослідження людської поведінки у цифровому суспільстві є надзвичайно перспективним інструментом із потужним потенціалом, який потребує відповідного правового регулювання. Правова доктрина повинна забезпечити новий рівень захисту когнітивної свободи особистості, створюючи баланс між технологічними інноваціями та збереженням приватності людини.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp> (дата звернення: 11.06.2026).
2. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 11.06.2026).